

Vidám ünnep Komáromban

Purimi kavalkád a megújuló közösségi térben

Purim és a zsidó humor

Purim ünnepén megtelt az egybenyitott Wallenstein Zoltán terem és a kis múzeum, öröm volt látni az érkező hittestvéreket Komáromból, Pozsonyból, Dunaszerdahelyről, Párkányból, Tatárról és a széles régióból. Felhívásunkra az előző éveknél sokkal többen jöttek jelmezben. A program kezdetén **Chana Adri** mondott bevezetőt az ünnep jelentőségéről, majd **David Adri** olvasta fel Eszter könyvét, a Megilát. Az asztalokon háman táska, kóser bor, barchesz várta a megjelenteket.

A program második felében **Papp Richárd** kulturális antropológus a zsidó humorról tartott nagyszerű előadást. A terem hátsó részében a gyerekek kézműves foglalkozáson vehettek részt **Paszternák András** vezetésével. A délután tombolahúzással fejeződött be, melynek keretében könyvek, borok és széder esti belépők találtak gazdára.

Köszönjük mindenkinek, aki eljött és velünk töltötte legvidámabb ünnepünket. ■

Széder este

A Komáromi Zsidó Hitközség idén is megrendezni hagyományos széder estét, melyre **2017. április 10-én, hétfőn** (I. széder) **18:00-tól** kerül sor a Menházban Riszovannij Mihály vezetésével. A kóser vacsora ára 4 EUR. Jelentkezni 2017. április 4-ig lehet a kile@menhaz.sk címen vagy a 7731-224-es telefonszámon. ■

Szerkesztői gondolatok

Arra ébredt Sün Balázs, hogy kicsi lett ház... – olvashatjuk a népszerű mesében. Valahogy így jártunk mi is az utóbbi évek egy-egy nagyobb programjánál a Menházban. Voltak, akik a széder estéről szorultak ki a folyosóra, mások a nagyünnepi vacsorakor nem találtak szabad helyet a Wallenstein Zoltán teremben.

A hitközség vezetése látva a megoldandó helyzetet úgy döntött, hogy a kultúrtermet és a szomszédos Schnitzer Ármin Mikromúzeumot összenyitja. A Kollár Zoltán által koordinált munkálatok a Tu BiSváti Shalom klub után pár nappal indultak, és várhatóan áprilisa fejeződnek be. A két terem külön-külön, igény szerint egyben is használható lesz. Megújulnak a falak, álmennyezet teszi otthonosabbá a teret, új lámpák gondoskodnak a megfelelő megvilágításról. Klubösszejöveteleink terében lecseréljük a parkettát, a falak szigetelését is javítatjuk.

A folyosói felújítások során tovább bővült a Menház kamera-rendszere is.

Ezekkel az örömteli hírekkel futunk neki a tavasznak, s egyben ünnepeljük a 250. Hitközségi Híradó megjelenését! 250 lap-szám nem más, mint 250 együtt töltött hónap a régió zsidó hagyományainak megőrzése terén. Köszönjük, hogy velünk vannak kedves Olvasóink! ■

PA

A Pressburger Klezmer Band koncertje a zsinagógában

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg minden érdeklődőt a Pressburger Klezmer Band Balladák című koncertjére, melyre a Komáromi Napok keretében kerül sor **2017. április 30-án, vasárnap 15:00-kor** a zsinagógában. A belépés díjtalan. Minden érdeklődőt szeretettel várunk! ■

MACHAR – tanuljunk közösen a zsidóságról

Online oktatási programunk keretében minden szerdán új filmeket tölünk fel weboldalunkra. Az érdeklődők az alábbi linken regisztrálhatnak: <http://kehreg.com/machar/>. A már csatlakozott felhasználók a három szemeszter oktatási anyagát a fenti linkeken érhetik el. Február végén a harmadik szemeszter kvíz kérdései is felkerültek a világhálóra. ■

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasóink! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasóink!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Külföldi olvasóink figyelmébe: Támogathat már Paypalon keresztül is!

A Komáromi Zsidó Hitközség megnyitotta Paypal számláját, adományait az alábbi címre küldhetik: help@menhaz.sk

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** – séfredaktor: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

☆ A HH-t, a Shalom klubot és a KZSH-t támogatták: Ondrej Földes (Pozsony) és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

☆ A Szlovák Köztársaság Kormányhivatala támogatásban részesítette lapunkat és kulturális programunkat.

☆ Nyertes pályázatunknak köszönhetően az idei programjainkat az EZRA Alapítvány is segíti. További pályázataink elbírálás alatt állnak. A támogatókat ezúton is köszönjük.

☆ A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége elnökségi ülést tartott Pozsonyban, melyen Pasternák Antal képviselte közösségünket.

Pészach ünnepe

Pészach ünnepe **április 10-én**, hétfőn este (I. széder) kezdődik. Április 11-én és 12-én kedden és szerdán főünnep van. **Április 13-tól-16-ig** (csütörtöktől vasárnapig) félünnep. Az utolsó két főünnepi nap: április 17-18. (hétfő-kedd). ■

Pészachkor zárva tart a KZSH irodája

A KZSH titkársága **április 10-18-ig** Pészach ünnepe miatt zárva tart. Április 19-től a megszokott rendben fogadjuk az ügyfeleket. Minden Kedves Olvasónknak kóser Pészachot kívánunk! ■

Támogatóink / naši sponzori:

ÚRAD VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

NADÁCIA
EZRA

Nagymegyeri emléknapok – interjú Sörös Angélával

Immáron 6 éve Nagymegyeren élek családommal és itt dolgozom a Kereskedelmi Akadémia történelemtanáráként. A nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem hallgatójaként a nagymegyeri iskolát kerestem fel, hogy náluk szeretném elvégezni a pedagógiai gyakorlatot.

Ekkor kerültem kapcsolatba Varga László tanár úrral, aki a későbbiek során a bevezető tanárom is lett. A gyakorlat során egyre inkább éreztem, hogy tanítani szeretnék. Az egyetem utolsó évében már óraadó tanárként részese lettem az iskola életének. Két éven keresztül Varga tanár úr mellett, hasznos tanácsokkal és tapasztalatokkal ellátva készültem a mindennapi harcra. A tanítás mellett kisebb-nagyobb feladatokat is rám bízott, kezdetben faliújságot készítettem, megemlékezést szerveztem, majd tanulmányi kirándulásokra vittem a diákokat.

Hogyan kezdett Holokauszt Emléknapok megszervezéséhez a nagymegyeri oktatási intézményben?

Az iskolánk egyik fő feladata a hagyományok ápolása. Ennek szellemében már rendszeresen megszervezzük a Holokauszt Emléknapot. Az első emléknapi, melyen részt vettem 2010-ben volt. Ekkor egy Auschwitzba elhurcolt család történetét dolgoztam fel a diákokkal, így próbálva számukra közelebb hozni a történelmi eseményeket és eközben rámutatni arra, hogy amit néhányan csak tényeknek, adatoknak tartanak, azok a dolgok valójában hús-vér emberekkel történtek meg, önhibájukon kívül.

Az emléknapi megszervezésének

másik, nem titkolt célja, hogy a diákok megismerkedjenek a környezetükben élő más népek kultúrájával. Nagy köszönet Paszternák Tamásnak, aki energiát nem sajnálva rendszeresen ellátogatott iskolánkba, hogy a zsidó vallásról, a szokásokról és a zsidó hagyományokról meséljen a tanulóknak. Varga tanár úr nyugdíjba vonulása után is rendszeresen megemlékezünk a történelmi eseményekről, évfordulókról, beleértve a zsidóság történetét is.

Melyek voltak a legérdekesebb tapasztalatai?

Ahogy teltek az évek és egyre több tapasztalatot szereztem, rájöttem, hogy a diákoknak mekkora élményt jelent, ha nem csak hallják, látják hanem, tapasztalják is a történelmet. Ekkor egy kéréssel fordultam Tamáshoz - aki eddig is mindenben a segítségemre volt -, hogy egy tanulmányi kirándulás keretében meséljen a zsidó nép eredetéről, történelméről, a hitközség életéről. A nap részeként rendszeresen ellátogatunk a temetőbe is, ami szintén egy új tapasztalat diákjainknak.

Részt vesz-e továbbképzéseken a témával kapcsolatban? Ha igen, milyeneken?

A médiának köszönhetően rendsze-

resen figyelemmel kísérem a komáromi hitközség tevékenységét, egy alkalommal ellátogattam a Menház által szervezett konferenciára is. Mivel az iskolai tantervnek szerves részét képezi a holokauszt fogalmának, a zsidóság történetének oktatása, így próbálok minél több szakirodalmat végigolvasni, tanulmányozni. Nekünk, tanároknak a feladatunk, hogy a felnövekvő generáció tisztában legyen azzal, hogy minden ember egyenlőnek születik, és ez a jog senkitől el nem vehető.

Milyen tervei vannak a témával kapcsolatban a jövőben? Ebben a tanévben lesznek-e még megemlékezések, vagy a helyi zsidó közösség történetével kapcsolatos oktatási események?

A tervek között szerepel, hogy a hagyományokat folytatva, idén is megszervezem a koszorúzással egybekötött emléknapot, ha mód van rá, akkor Komáromban, valamint Nagymegyeren egy rendhagyó történelemóra keretén belül megemlékezünk a városból elhurcolt zsidókról. A szeptemberi hónap során - a diákok kérésének eleget téve - tanulmányi utat szervezek Auschwitzba, hogy saját szemükkel lássák, milyen kegyetlenségekre képes az ember. ■

A tatabányai zsidóság nyomában Simonik Péterrel beszélgettünk

Tatabányán születtem 1972-ben. Alap- és középfokú tanulmányaimat is a városban végeztem, majd általános szociális munkás főiskolai, szociálpolitikus egyetemi végzettséget, 2009-ben pedig a szociológia tudományokban szociálpolitika szakterületen doktori (PhD) fokozatot szereztem.

Közel húsz éve foglalkozom szülőhelyem, Tatabánya helytörténetével, azon belül is a térség életét meghatározó Magyar Általános Kőszénbánya Rt. (MÁK Rt.) vállalati szociálpolitikájának kutatásával. Szűkebb kutatási területem a magyar szociálpolitika 1945 előtti története, amelynek egyes kérdéseiről eddig több, mint harminc írásom (tanulmány és könyvrészlet) jelent meg. Az utóbbi tíz esztendőben intenzívebben foglalkozom a mai Tatabánya elődközsegeiben (Alsógalla, Felsőgalla, Bánhida, Tatabánya) a második világháború előtt élt zsidó közösség történetével. Tizenhét éve dolgozom a magyar szociális felsőoktatás különböző intézményeiben oktatóként, jelenleg – tatabányai lakosként – a győri Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Karának egyetemi docense vagyok.

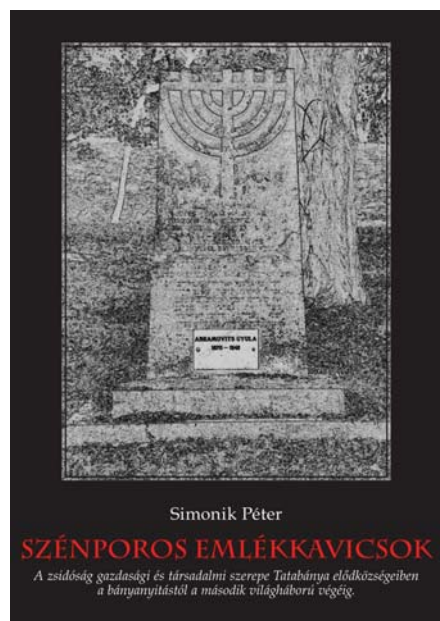
Milyen volt a zsidó élet Tatabányán és környékén a II. világháború előtt?

Tatabánya városáról szinte mindenkinek a bánya, a 20. század modern ipari nagyvárosa jut az eszébe, holott már a várossá válást megelőzően (1947), lényegében az első csille szén felszínre hozatalát követően (1896), jelentős változások következtek be az addig három, alapvetően mezőgazdasági jellegű község életében. A tatai Esterházy uradalom fennhatósága alatt álló településeken a 19. század végéig alig néhány tucat zsidó személy élt, de a bányavállalat megjelenése a térségben az itt élő zsidó lakosság létszámának dinamikus emelkedését is magával hozta. Az 1930-as évekre már a 300 főt is elérte az itt élő, a helyi társadalom tagjai körében nagy megbecsülésnek örvendő, s a közösséggé válás útjára lépő zsidó lakosok száma. A négy község közül Felsőgalla volt az, ahol jelentősebb számú iparos és kereskedő kezdte meg működését és szolgálta ki a bányatelepek lakóit. Az anyagilag is gyarapodó közösség tagjai, bár a tatai hitközséghez tartoztak, de már az 1920-as évek közepén megalkotották fiókhitközségüket, 1927-

ben már zsinagógát avattak, megnyitották a zsidó temetőt, 1931-től pedig már jótékony nőegyletet is működtettek. A fiókhitközség sok szállal kapcsolódott a települések életét meghatározó bányavállalathoz, így a MÁK Rt. gazdasági életben elért sikerei jelentős mértékben kihatottak az itt élő zsidó népesség helyzetére is. Az ország különböző részeiből érkező munkavállalók között, a bányanyitás első éveire még jellemző etnikai jellegű feszültségek a század második, harmadik évtizedére gyakorlatilag eltűntek, amely főként a bányavállalat elmagyarosító törekvéseinek volt köszönhető. Lényegében ehhez hasonló tendenciák figyelhetők meg a különböző felekezeti csoportok között is, s ezen békés időszak egészen az 1940-es évek elejéig tartott.

Kérjük, mutassa be olvasóinknak, milyen tevékenységeket végzett a zsidó közösségek múltjának kutatásával kapcsolatban Tatabányán?

Egy évtizede foglalkozom komolyabban a helyi zsidó közösség múltjának feltárásával, azonban ez a tíz év elsősorban az anyaggyűjtés és a forrásfeltárás időszaka volt, az első tanulmányom öt évvel ezelőtt jelent meg, amelyet négy további követett. A téma kutatója ebben az esetben sincs könnyű helyzetben, hiszen folyamatosan szembe kellett néznie a forráshiánnyal. A vállalati iratanyag, amelyet a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában, Budapesten őriznek, meglehetősen töredékes. A második világháború alatt a budapesti székhelyű vállalat vezetése úgy gondolta, hogy a központi irattárban lévő dokumentumokat Tatabányára szállítja, mivel abban bíztak, hogy itt talán épségben átvészeli a bombázásokat. Ebben tévedtek. Az iratpusztulás enél is jelentősebb volt az elődközségek esetében, mivel Felsőgalla község 1938-1943 keletkezett iratai kivételével gyakorlatilag minden megsemmisült a településekért folytatott harcok során. A vármegyei dokumentumok

egy része Nyitraivánkán található, tehát az ehhez való hozzáférés is meglehetősen korlátozott.

Mindezek miatt találnom kellett olyan forrásokat, amelyekkel az előbb említett adathiányt pótolni lehetett. A korabeli sajtóban, országos és megyei lapokban szerencsémre számos olyan cikket találtam, amelyek újabb és újabb adalékot szolgáltatottak kutatómunkámhoz. Igyekeztem a meglévő és a levéltárakban őrzött speciális iratokat úgy feldolgozni, hogy ennek eredményeként hasznos adatokhoz jussak. Az elődközségek területén élt zsidó családok összetételének vizsgálatához például az anyakönyvi bejegyzések nyújtottak segítséget, amelyek a gyermekek számáról, a házasságkötés időpontjáról, a házasodni kívánó felek származási helyéről és foglalkozásáról, valamint a főbb halálokokról is sokat elárulnak. A helyben működő zsidó iparosok és kereskedők beazonosításához az iparendélyek kiadását rögzítő lajstromok nyújtottak segítséget. Lényegében sok-sok apró adatból kellett mozaikszerűen kiraknom a zsidó közösség történiáját, amely ugyan egy hosszadalmas, de egyben kihívásokkal teli feladat volt.

Melyek voltak a legérdekesebb felfedezései?

Folytatás az 5. oldalon

Raab Helenka néni emlékére

Szomorúan értesültünk róla, hogy hittestvérünk, Raab Helenka néni távozott a földi létből. Amíg egészségi állapota engedte, részese volt a közösség életének. Nem hiányozhatott ünnepek alatt a zsinagógából, s a Shalom klub rendezvényeiről. Ismét eggyel többen ülnek a komáromiak égi asztalánál. Ősi hagyományaink szerint kísértük utolsó útjára, a régió zsidó hitközségeinek részvétele mellett. A gyászbeszédet Radnóti Zoltán budapesti rabbi tartotta, a kántori teendőket Dési Tamás látta el.

Helenka néni emlékét nem feledjük!

Raab Sándorné Lax Helenka 1918. szeptember 24-én született Kárpátalján, az Irsavai járás Kirijasznd nevű falujában. A háború előtti életéről azt tudjuk, hogy családjával együtt deportáltak. Utasításra negy éves kisfiát édesanyja kezébe adta, akiket

azonnal a gázba küldték. A háborúból a férje sem tért vissza. Helenka néni Csehországon keresztül került Komáromba. Férjével, Raab Sándorral, annak 1974-ben bekövetkezett haláláig gyermektelen házasságban éltek. Nyugdíjazásáig a város központjában lévő konfekció üzletben dolgozott elárusítónőként. 1988-tól Knöpfler Lajos élettársa volt, akinek Brazíliában élő gyermekénél többször voltak látogatóban. Volt élettársa másik fia, Ervin, aki Komáromban él, tartotta vele a kapcsolatot. 2008 áprilisától a Kolozsnéma községben működő idősek otthonában élt. Kanadában lakó öccse és annak családja időnként látogatta. A hitközség vezetősége többször meglátogatta az idősek otthonában. 96. születésnapján megható volt, hogy egy Kárpátalján gyakran hallott jiddis dalt énekelt.

A hitközség tagjai és a város lakói körében közkedvelt volt. Búcsúzik tőle kanadai sógornője, Anna Lax, unokaöccse Thomas Lax, volt élettársának fiai családjukkal, barátinője Vajnorsky Terézia családjával, komáromi zsidó közösség és a Kolozsnémai Idősek Otthona dolgozói és lakói. ■

PT

A tatabányai zsidóság nyomában

Folytatás az előző oldalról

Az első „felfedezésem” és ezt most nem véletlenül tettem idézőjelbe: a segítségnyújtás. Ezen tanulmányok többsége nem jöhetett volna létre azon önzetlen segítők nélkül, akik jó szóval vagy egy adattal, fényképpel vagy éppen kapcsolataik megmozgásával támogatták ezen írások megszületését (felekezettől függetlenül). Mindenki fontosnak tartotta, hogy tárgyilagos írások szülessenek és ehhez minden segítséget meg is adtak, ami manapság meglehetősen ritka.

A második nagyon fontos eredménye kutatásaimnak, hogy sikerült jó néhány évszámbe és ténybeli tévedésre rámutatnom. A témával csak érintőlegesen foglalkozó helytörténeti írásokban gyakran tűntek fel olyan adatok, amelyeket aztán az eredeti kútfőktől mások is átvettek és használtak nem foglalkozva azzal, hogy van-e az állításnak valóságalapja vagy pedig nincs. Ezek közé tartozott például a felsőgallai zsinagóga építésének és pusztulásának története, amelyről mindenki „biztos” információval rendelkezett. A zsinagóga he-

lyén néhány évvel ezelőtt emelt emlékművön is két, egyértelműen téves dátum szerepel, amelynek kijavítása időszerű lenne.

A harmadik és egyben utolsó, általam fontos hozadéka ezen kutatásorozatnak, hogy a korábbiakban már említett forráshiány ellenére mégis csak sikerült kerek és egész történetet összeállítanom a tatabányai zsidóságról szóló források segítségével.

Milyen tervei vannak a témával kapcsolatban a jövőben?

Kutatóként mindig előre és hosszabb távra tervezek. Amikor egy régi irat vagy újság kezembe kerül, akkor az abban található érdekesebb adatokat rögtön kifrom egy-egy papírra, majd ezeket témák szerint rendszerezem. Jelen pillanatban úgy látom, hogy a rendelkezésemre álló jegyzetek még két vagy három önálló tanulmány megírására elegendőek.

Fontosnak tartanám a már említett vármegyei anyagok feltárását is, hiszen sok, eddig még kevésbé tisztázott kérdésre derülhetne fény a szlovákiai levéltárakban őrzött iratok átnézésével. A földrajzi távolság és az ott található dokumentumok mennyisége miatt ez azonban önerőből szinte lehetetlen vállalkozásnak tűnik, ezért is bízom abban, hogy a későbbiekben esetleg pályázati források bevonásával sikerül majd ezt az akadályt is leküzdenem.

A közelmúltban jelent meg könyve. Hol és hogyan lehet hozzájutni?

Szénporos emlékkavicsok címmel jelent meg a tatabányai székhelyű Szentes Hanna Magyar-Izraeli Baráti Egyesület kiadásában, a tatabányai Jó Szerencsét Emlékév keretében az a könyv, amelyben eddigi kutatási eredményeimet összegeztem. Az elmúlt években már megjelent írásaimat kiegészítettem azokkal az általam érdekesnek tartott adatokkal, amelyeket önálló tanulmány keretében nem tudtam volna megjelentetni, de a már meglévő írásaimban foglaltakat pontosíthatják vagy kiegészíthetik. A könyv közel negyven képet tartalmaz, amelyek egy része eddig még nem került közlésre. A korabeli fényképek közzétételével szerettem volna egy kicsit emberközelivé tenni írásomat. Meggyőződésem, hogy a számadatok rögzítése mellett éppolyan fontos, hogy szó szerint meglássuk ezek mögött az embert (a volt szomszédot, a volt osztálytársat, a volt barátot és a volt munkatársat). A kiadó a könyv teljes bevételét az egyesület hagyományörző tevékenységének finanszírozására fordítja. A kötet a Tatabányai Múzeumban, valamint Izsák Zoltán egyesületi elnöknél is megvásárolható (kapcsolat a szerkesztőségben). ■

PT

Feuerstein Azriel:

KELJFELJANCSI

Epilógus 4. rész

A sok változó, alkalmi és nem kielégítő munka után, egészen véletlenül, földmérésben kaptam munkát, először mint segéd, majd, mint földmérő a Keren Kajemetben és több mint negyven éve, mint önálló, a saját irodámban. Ez a szakma büszkeséget, megelégedést és megélhetést adott nekem. Minden új faluban, amely felépült főleg a Galilban- ezekben az években, van egy pár izzadságcseppem és majdnem minden erdőt, amely mellett elutazunk, én jelöltem ki az ültetése előtt, amit persze nem felejték el megjegyezni. Húznak is ezért eleget az unokáim, ők azt hiszik, hogy itt minden készen volt.

Mint földmérő rendszerint egész héten, házon kívül voltam. Mértük az új falvakat, kibucokban és szállodákban laktunk, és csak hétvégére jöttem haza, de meg voltunk elégedve, mert volt munkám és lakásunk, ami soknak nem volt. Közben Anni állapotos lett, és mint semmiből, ebből sem csinált problémát, nem panaszkodott, hogy sokszor egész héten egyedül van, mindig talált magának elfoglaltságot.

A közelmúlt borzalmairól és szenvedéseiről egymás között is alig beszéltünk, a környezettel meg egyáltalában nem. A dolgok még túl közeli voltak, el voltunk foglalva a munkával, a lakással, a megélhetéssel, az új életünk megalapozásával és úgy éreztük, hogy hagyjuk a múltat a múltnak. 1950 májusában megszületett Yehuda fiam. Szerencsére aznap a környéken dolgoztam és a munka után rögtön rohantam a kórházba.

Amikor először tartottam a karjaimban az újszülött fiamat érzések zűrzavara töltött el. A nagy megkönnyebbülés, hogy könnyű szülés volt és, hogy Anni is és a gyerek is rendben van. A győzelemérzet azért, hogy dacára annak, hogy egy fél világ háborús gépezete próbált megsemmisíteni, íme itt vagyunk és új életet teremtettünk. Evvel együtt mély szomorúság és a gyász hogy a szüleim nem láthatják az unokát és engem mint fiatal apát (22 éves voltam) Éreztem, hogy mindenre képes lennék, hogy ezt a lényt megóvjam minden rossztól és megértettem, hogy ezt az érzést érezték a szüleim is és sok millió zsidó szülő, akik a borzalmas sorsukon kívül a tehetetlenség rettenetes fájdalmát is el kellett, hogy szenvedjék azért, hogy nem képesek segíteni azoknak a lényeknek akiknek a sorsa sokkal fontosabb volt a számukra mint a saját életük. Erre nincs bocsánat, nincs felejtés és nincs bosszú.

Hazavittük a fiunkat, lefektettük az új kis ágyába, amelyet Haim és Smuél, a Kfar Masaryk-i unokatestvéreim készítettek és Pircha tanácsokkal segítette a fiatal anyát. Nem mintha Anninak sok tanácsra lett volna szüksége. Első perctől fogva nagyszerűen feltalálta magát, ami nagy szerencse volt, mert nem voltak szüleink se nagyszüleink, akik segítsenek, sőt, azt lehet mondani, hogy az egész környéken, amely új olékból állott, alig volt egy idős ember. De Anni még külföldön is- amellet hogy az üzletben is segített- egy kismama volt és segített sokat nyolc gyermekes édesanyjának a fiatalabb testvérei ápolásában, akik azután

mind ottvesztek a Soában. Ezen kívül volt benne egy veleszületett ösztönös tehetség a csecsemőápolásra, biztonság és önbizalom és kimeríthetetlen erő, amely örömmel töltötte el a házat.

Yehuda ritka szép, egészséges gyerek volt, nőtt és erősödött és vele együtt nőtt a büszkeség és az öröm, a félelem és a gond. Anélkül, hogy beszéltünk volna róla eleinte egymás között, féltünk attól, hogy vajon a gyerek nem örökölte-e az emlékeinket, a közelmúlt rémképeit? Ha éjjel felsír, az nem a mi álmainknak a kísértése? Vajon mosolyog és nevet-e annyit, mint más maga korabeli gyerek? Nem osztottam meg ezeket a gondokat Annival eleinte, de láttam, hogy ő is néha elgondolkozva meg-megáll a gyerek ágya mellett.

A fiú már pár hónapos volt, megfordult, felemelte a fejét a könyökére támaszkodva, megismert, és mosollyal fogadott, amikor hazajöttem a munkából. Minden új mozdulat csendes örömet keltett, de az aggodást nem feledtette el. Akkoriban még új voltam a munkahelyen és elég gyakran kellett olyan helyekre mennem, ahonnan csak egyszer egy héten, pénteken jöttem haza a hét végére. Ilyenkor mindig igyekeztem valami ajándékkal érkezni, csörgővel, plasztik kacsával a fürdéshez vagy valami hasonlóval. Egy ilyen pénteken, a gyerek lehetett vagy fél éves, az autóbuszállomáson egy kis játékküzetben egy remekbeszabott katonát találtam keljfeljancsi formában. Ez egy olyan gömbölyű aljú baba, amelynek az aljában súly van, és ha lefektetik, feláll. Ez a katona egy darabból állt, minden kiálló szöglet nélkül, a vastagsága pont egy csecsemő kezébe illett és vagy húsz centi magas volt. Díszes feketére festett sisakú katonabácsi, rózsaszín arcú, fekete szemű és pödört bajuszú, fehér ing, piros mellény és zöld kabát egészítette ki a mundérungját és a festett kezében vállára fektetett festett kardot tartott, harcra készen. Minden szempontból egy tiszteletreméltó vitéz. Hazaértünk és szerencsémre először Anninak mutattam be a katonámat, aki megrémült, hogy talán a súly ólomból van, hogy talán a festék lejön, a vitézem a kezei között nehéz kínzásokon ment keresztül, lesúrolták kefével, szappannal, leöblítették tíz vízzel és az én katonám hősiesen kiállta ezt az inkvizíciót, anélkül, hogy a festék akárcsak megmozdult volna.

Odamentem a gyerek ágyához, aki mint mindig, mosollyal fogadott és a katonát, álló helyzetben a jobb keze mellé állítottam. A fiú óvatos ujjal megérintette. A baba megmozdult. A gyerek arca elkomolyodott. Megint hozzátért és a katona megingott. A gyerek bizonytalanul viszházkölt és a szája sírásra görbült, és én már láttam, hogy a védő mamája, mint repít ki mind a kettőnk, engem és a katonámat, az ajtókon. De nem. A fiú felbátorodott és a kis kezét rátette a babára, amely engedelmesen le is fektült. Elvette a kezét és a katona, hűen teljesítve a feladatát, felállt. A gyerek mosolyogni kezdett. Anni is megnyugodott. A mosolya elszélesedett. A szívem szánalommal telt a szegény keljfeljancsiért, akit a sors állandóan két vállra fektet és bizalommal, hogy mindig csak feláll végül. Anni és én együtt néztük a fiunkat, aki a kezét most már erősen a babára nyomta, és hirtelen eleresztette. ■

Folytatjuk

EGY ÉV IZRAELBEN

Dr. Paszternák András útinaplója

59. fejezet

Egy el nem mondott havdalai történet

(2012. február 4.)

Pár nap szünet után végre sikerült időt szakítani egy kis bloglásra. Hamarosan majd arról, mi is történt az elmúlt héten, előtte következzen azonban egy soha el nem mondott havdalai történet.

Ezen a hétvégén zajlik ugyanis 2000 óta az első olyan szarvasi madrich-képzés, amelyen nem veszek részt. Az utóbbi években az a megtiszteltetés ért, hogy a havdala előtti rövid, általában megható történetet én mondhatam. Pár napja írt az egyik „utódom”, lenne-e ötletem, egy-két gondolatom a szombat estére. Íme:

Kedves Barátaim!

Újra együtt vagyunk, ismét megállunk néhány pillanatra, hogy elköszönjünk az ünneptől, s teljes lendülettel nekivágjunk az új hétnek. Kezünkben a gyertya, talán már a szegfűszeg is körbeért. Együtt, közösen választjuk el a Sabatot a hétköznapoktól.

A mai történet ezekről, a bizonyos közös pillanatokról szól. Nézzetek körbe, jegyezzétek meg az arcokat! Szarvason sosincs két azonos turnus, két azonos madrich-csapat a korcsportban. Ugyanabban az összetételben, mint tavaly vagy tavalyelőtt, nem térnek vissza egyetlen nyáron sem újra a chanichok. Ez a havdalai kör egyedi és megismételhetetlen.

Ha madrichi pályafutásom alatt elkövettem egy nagy hibát, az pont az volt, hogy nem tudtam élvezni ezeket a pillanatokot. Hosszú időbe, talán

egy évtizedbe is beletelt, mire beláttam, nem szabad mindig a múlton töprengeni, visszaidézni, mi, s hogyan volt a tavalyi képzésen, a két évvel előtti nyár második estjének korcsport programján. S azon sem érdekes sokat dilemmázni, mi történik majd akkor, ha egyszer abba hagyom. Miközben ezeken agyaltam, ezrével szaladtak el mellettem a visszahozhatatlan, megismételhetetlen tábori másodpercek. Nem tudtam önfeledten örülni egy sikeres peulának, esti programnak, mert rögtön egy korábbi foglalkozáshoz próbáltam mérni. A kupolai táborszintű programok varázsát elnyomta egy-egy emlékkép a múltból. Miközben átkarolva körbesétáltam takarodó után a táborban a madrich-lánnyal, aki nagyon közel állt a szívemhez, óhatatlanul az kattogott az agyamban, mi lesz, ha majd két nap múlva vége a Körös-parti nyárnak.

Tavaly februárban személyesen is itt álltam a körben, s 100%-ig biztos voltam benne, hogy jönnek szép sorban a következő Havdalaik: márciusban, a pre-campen, a turnus alatt. Tavasz jött is, de a többi kimaradt. Még az év kezdetén bevestem a munkahelyi asztali naptáramba a nyári dátumokat.

Május elején kaptam egy posztdoktori ösztöndíj-ajánlatot Izraelbe. S hogy mi volt az első gondolatom: De mi lesz akkor Szarvassal? Alig három hét maradt az előkészületekre, döntésre, s már indult is a repülő. Előző délután még ott ültem a képzést záró nagy korcsportgyűlésen Fricinél. Amikor felálltam, elköszöntem, s kiléptem a lakásból, a liftben lefelé már könnyekkel küszködtem. Azokra a pillanatokra gondoltam, amelyekről

most megfosztom magam. Az erkélyről utánam kiabált még Lantai Dávid, ha jól emlékszem, Barbival. Hátrafordultam, felintettem, ez volt az egyik legnehezebb elköszönés.

Pár hónappal később, amikor a Ramat Gan-i íróasztalomon a precamp hetére fordult az otthonról hozott naptár, ott állt nagy fekete betűkkel SZPC. Szívem szerint kísértáltam volna a Dohányhoz, talán még buszlistát is küldött volna Sasha. Végül azzal nyugtatam magam, az egyetemi vizsgaidőszak alatt is előfordult talán egyszer, hogy teljesen kimaradt az előkészítő hét. Nem baj, jön majd maga a turnus.

Vasárnap reggel korán keltem, s nem csak az izraeli munkahét kezdete miatt. Pedig idén nem is kellett kimetromoznom a Dózsa György útra. Még a szarvasi buszok indulása előtt beértem a munkahelyemre. Az órára pillantva megjegyeztem, igen kb. most érkeznek a térre, szokás szerint jóval mindenki más előtt. Leülnék a csomagomra, nézném az érkező autókat, ismerős arcokat keresnék. Aztán Frici és a buszlista, Negeves szülők és apróságok rohama a felszállásnál. A főnököm lépett be az irodába: „Everything ok?” – tette fel a szokásos reggeli kérdést. „Kol beseder” – sóhajtottam egy hatalmasat.

S hogy mi a havdalai tanulság? Azok a bizonyos közös, most átélt pillanatok, nem több és nem kevesebb!

Integráló hétvégén vagyunk. Kedves új csapattagok! Hogy miért érdemes szarvasi madrichnak lenni? Tegnap este üzenetet kaptam Vikitől. Egyetemista Angliában, s pont kémiát tanul – írta a Facebookon. Egyetemista? Hisz most volt chanichunk a Negeven egy-két éve, azóta nem is beszéltem vele.

Még chatelünk, mikor felugrik egy másik ablak. Davcsi ír Pestről, jövő héten alijázik. Davcsinak hat-hét évesen még meg kellett nyitni a zuhanycsapot az első csoportunkban, 2000 nyarán. Nos, hát ezekért a pillanatokért érdemes!

Újra együtt vagyunk, együtt mert ezekben a pillanatokban az én kezemben is ott a gyertya, a szegfűszeg, s ha fizikailag távol is, lélekben oly közel viszem át azt a bizonyos Frici féle ízt, fényt, illatot az ünnepből a hétköznapokba.

Savua tov, Jó hetet!

Paszti ■

Folytatjuk

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből

A Francia Pirítós a modern konyhába

Múlt héten egy érdekes cikk jelent meg az újságban. Az angol királynő a 91. születésnapját ünnepelte. Az újság közölte a királynő napi étlapját, illetve bemutatta kedvelt ételeit.

A reggeli tea után füstölt halakat vagy húsokat eszik, néha tükörtójással és pirítós kenyérrel. Délben levest, húst és párolt zöldségeket, utána különböző édességeket fogyaszt. A délutáni 5 órai teát a híres angol uborkás szendviccsel eszi, a vacsorája angol módon készített hús krumplival, vagy rizzsel és bor, vagy más alkohol tartalmú ital kíséri, desszertnek torta vagy más édesség kerül az asztalra. A cikk írója megkérdezett egy híres dietetikust, hogy mi a véleménye. Az illető nagyon kemény szavakkal elítélte a királynő táplálkozási szokásait mondva, hogy az étlapon nincs jele tejtermékeknek, friss zöldségnek és túl sok a magas nátriumot tartalmazó ételek. A szakértő egy alternatív étlapot közölt, reménykedve, hogy a királynő szakácsához is eljut.

Erre két megjegyzésem van- először is nem biztos, hogy a közölt étlap igazi és ezek azok az ételek, amelyek a királynő asztalára kerülnek. A második megjegyzésem, tételezzük, hogy ez a valódi étlap, a királynő 91 éves! Éljen egészségben 120-ig. Ő tudja jobban, mint mi, hogy mi egészséges és mi nem. Mi el vagyunk ragadtatva a földközi-tengeri étlaptól, talán mi téve-

dünk? Talán a friss gyümölcs, zöldség, tejtermékek és az olívaolaj nem annyira fontosak? A válasz nem egyértelmű, biztos, hogy a fenti termékek fontosak, de nem lehet beleszólni és leszólni mások szokásait. Már hallottam konzervatív vegánról, akinek magas a koleszterinje, pedig már hosszú évek óta nem evett se húst, se tojást. A lényeg az, hogy mindenképp mérsékelten fogyassunk és meg figyeljük saját szeretetünk igényeire.

Iskolás koromban majdnem minden reggelim egy szelet vajas kenyér volt kakaóval. Néha lekváros kenyér, néha kalács vagy túrós bukta. Sokkal később, mikor már felső tanulmányomat végeztem, divatba jött a zabpehely kása, mindenki azt ette és biztos volt benne, hogy ez az ideális reggeli. Az évek során új trendekkel találkoztunk, a vajas kenyeret félretettük, mint egy ellenséget. A híres izraeli reggelit mindenki, aki szállodában reggelizett, ismeri. Az angol királynő nem látogatott el Izraelbe, talán ezért a szakácsai továbbra is az egészségtelen füstölt húsokat és halakat tálalnak neki...

Kedves Olvasóim biztos ismerik a bundás kenyeret, talán vannak azok, akik emlékeznek, hogy bundás kenye-

ret csak ünnepre készítettek. Nálunk szokás volt Rosh Hashana második ünnepén, Szukkotkor és Chanuka ünnepén reggelire bundás kenyeret készíteni. Vendégeknek is tálaltunk bundás kenyeret, és emlékszek rá hogy miért kapott ez az étel olyan fontosságot. Szüleim gyerekkori emlékként őrizték, ezt az ételt. A bundás kenyér már régimódi, éljen a french toast avagy a francia pirítós és a modern változata a töltött french toast.

Hozzávalók: 4 dupla szelet, nem friss kenyér, 4 tojás, 1/2 pohár tej, só és bors, 5 dkg vaj, friss erdei gyümölcs vagy 4 szelet pikáns sajt vagy felszeletelt avokádó paprikakrémmel.

Elkészítése: A dupla vastagságú kenyérszeletbe „zsebet” készítünk vigyázva, hogy ne vágjuk fel az egész szeletet. A „zseb”-be gyümölcsöt vagy sajtot, vagy avokádót teszünk. Külön tálban felferjük a tojásokat a tejjel sóval és borssal. Forró serpenyőben elolvasszjuk a vaját. A kenyérszeleteket a tojás tej masszába mártjuk, forró vajban mindkét oldalán barnulásig sütjük.

A meleg pirítóst tejfellel vagy joghurttal tálaljuk. ■

Dr. Orna Mondschein

A prágai Jeruzsálem utcai zsinagóga

AZ ÉLET MENETE BUDAPESTEN

2017 április 16. 14.30

Találkozó a **Cipők a Dunaparton** emlékműnél,

ahonnan a Clark Ádám térre vonulunk a „0” kilométerkőhöz.

Sochár, umelec, autor – rozhovor s Valerianom Trabalkom – I. časť

Narodil som sa 9. marca 1942 v asimilovanej rodine, ale v židovskej nemocnici v Bratislave, niekoľko dní pred prvými deportáciami. Vojnu sme prežili s matkou ako „evakuanti“ na Piargu pri Banskej Štiavnici. Do školy som chodil najprv na Hodžovu na Palisádach, potom sme sa presťahovali do Vistry kolónie, na periférii, a chodili sme do školy cez polia na Trnávku. Na strednú školu som chodil do Petržalky, volala sa Jedenástočná stredná škola Makarenkova.

Po škole sme boli podľa nejakej múdrej ideologickej hlavy prinútení rok pracovať v robotníckych profesiách. Nepodarilo sa mi zohnať lepšiu prácu ako podbíjanie kolajníc na železničnej vlečke v Dynamitke, Závode Juraja Dimitrova. Odtiaľ som sa prihlásil na prijímacie skúšky na scénické výtvarníctvo do Krakova na Akadémii krásnych umení, a čuduj sa svete, aj s kamarátom sme to zvládli. Zostal som tam štyri semestre, potom som prestúpil do Prahy na Vysokú školu užitého umenia k profesorovi Troestrovovi. Tam sa mi podarilo zúčastniť sa na nejakej študentskej demonštrácii a im sa zasa podarilo ma konečne vyliat' zo školy. Nedokázal som oľutovať svoj hlúpy mladícky čin, ako ho označili viacerí kolegovia, ktorí na škole zostali. Bol som odsúdený na prácu v robotníckej profesii v domovskom meste, a tak som sa vrátil k tomu, čo som už poznal, do Dynamitky. Podbíjal som s kamarátmi Cigánmi glajze, oficiálne som pracoval na údržbe trate, až si ma všimol nejaký vedúci a spýtal sa ma, či nechcem robiť posunovača. Súhlasil som, za tri mesiace som už robil vedúceho posunu, potom som začal kúriť na parnej lokomotive. Po niekoľkých mesiacoch som si spravil rušňovodičské skúšky a musel som narukovať. Vojnu som si odkrútil ako tankista, v školskejrote prvého prápo-

ru, vo Vyššom vojenskom učilišti Otakara Jaroša, kde sme boli výborná spoločnosť skrachovaných študentov, takých, čo nemali počas školy vojnu, alebo ju neabsolvovali. Po ročnom výcviku sme učili lampasákov a špagátov jazdiť na tankoch. Úžasné. Po ukončení vojenskej služby, ktorú sme mali o dva mesiace predĺženú kvôli Karibskej kríze, som sa vrátil domov. Znovu do Dynamitky, ale už do dielni generálnych opráv, kde som sa vyučil za zámočníka. Dlho ma to nebavilo, len dovtedy, kým som si nezabezpečil súhlas nadriadených s podaním prihlášky na vysokú školu. Tak som si pre istotu podal na dve. Prvá bola Lekárska fakulta a druhú Vysoká škola výtvarných umení, odbor dizajn. Na moje prekvapenie ma prijali na obe. Vybral som si tú druhú, chcel som byť nezávislý. Na moje ešte väčšie prekvapenie som školu absolvoval. Po skončení školy som bol v slobodnom povolaní a živil som sa svojou profesiou, teda dizajnérom a sochárstvom. Trvalo to až dovtedy, kým som sa nezamestnal na Inštitúte judaistiky v r. 1996. V júli 2006 som odišiel do penzie a zvyšok môjho života je už opísaný v predchádzajúcich odpovediach.

Ktoré sú najvýznamnejšie diela vašej sochárskej práce?

Svojej pôvodnej profesii som sa ve-

noval do r. 1993, keď som mal pri reštaurovaní sochy pre Stupavu úraz. Pracoval som väčšinou ako designer, po celom Slovensku sa však nájdu nejaké moje práce, napríklad v bratislavskej Petržalke, v Dunajskej Lužnej, vo Valašskej Belej, v Ružomberku. Za sochársku prácu považujem tiež chanukiu, ktorú som na podnet rabína Barucha Myersa navrhol a vyrobil. Od r. 1993 sa verejne zapája na Rybnom námestí v Bratislave, na mieste, kde stála neologická synagóga. Na prosbu Katky Zavorskej som realizoval jej návrh mozaiky Menory na stene klubovne v bratislavskej Obci. Urobil som to podľa skice 15x15 cm na stenu vysokú asi 4 m za dva týždne.

Pred stavbou Memoriálu Chatama Sófera som spolu s kolegom Staudtom reštauroval macévy na starom židovskom cintoríne v rámci záchranného konzervovania.

Robil som aj grafiku. Cyklus 40 lironyrov Skutky stvorenia z Maase berešit inšpirovaných prvými veršami knihy Berešit (Prvá kniha Mojžišova) boli niekoľkokrát vystavované (IJ UK, ŽNO, Slovenský inštitút Viedeň, České centrum Bratislava).

Celý život som sa zaoberal judaizmom, najmä klasickou hebrejštinou. Neskromne sa považujem za judaistu a hebraistu.

Ako dlho ste pôsobili v Inštitúte judaistiky Univerzity Komenského?

Od roku 1996 do roku 2006 som pracoval v novozaloženom Inštitúte judaistiky UK v Bratislave, kde som prednášal judaizmus, vyučoval klasickej hebrejštinu. V rámci vedecko-výskumnej činnosti som sa venoval analýze hebrejsko-biblických textov. ■

PT

Pokračovanie zo strany 3.

Tento deň je aj dňom Chevra Kadiša, preto si pri posezení spomenieme na všetkých, ktorí nás od predchádzajúceho 7. Adaru opustili.

Ako vidíte budúcnosť židovskej komunity na Slovensku? Aké sú vaše vízie ohľadne menších miest?

Žiaľ, budúcnosť židovskej komunity na Slovensku nie je veľmi lichotivá.

Na Slovensku je stále menej ľudí židovského pôvodu. Žiaľ, predchádzajúce roky priniesli, že bolo veľa zmiešaných manželstiev a nie každý viedol potom svoje deti v duchu židovstva. Vízie ohľadne menších komunit tiež nie sú veľmi dobré, mnoho mladých sa sťahuje za prácou do veľkých miest alebo do zahraničia.

Aká je spolupráca ŽNO so susednými obcami?

Spolupráca so susednými ŽNO je podľa môjho názoru veľmi dobrá, snažíme sa vždy jeden druhému pomôcť v rámci našich možností. Zvlášť dobrú spoluprácu máme s najbližšou ŽNO v Dunajskej Strede. Keď tam má niekto jarcajt, alebo keď je mazkir, tak sa tam chodíme modliť.

A naopak, keď má niekto jarcajt v Galante a je ohrozený minjan, zavoláme do Dunajskej Strede, vždy sú ochotní prísť vypomôcť nám.

Sme, samozrejme, ochotní v rámci našich možností a schopností vypomôcť aj iným náboženským obciam v okolí. ■

PT

Židovský život v Galante – rozhovor s Vojtechom Fahnom

Narodil som sa v roku 1955 v Galante ako druhé dieťa (mám dve sestry) v židovskej rodine. Rodičia boli v koncentračných táboroch. Pokiaľ to bolo možné, približne do roku 1975, sme doma dodržiavali kóšer domácnosť. Samozrejmosťou u nás bolo dodržiavanie všetkých sviatkov.

V roku 1968 som mal v Galante bar micva. Od 5 rokov môjho života som pravidelne každú nedeľu navštevoval hodiny náboženstva. Do môjho odchodu na základnú vojenskú službu som pravidelne každý deň chodil do synagógy. Keď som ako vojak ZVS mal možnosť tiež som sa snažil navštevovať b-hoslužby v Staronovej synagóge v Prahe. Som ženatý a mám dve dcéry. Môj otec bol do roku 1975 (vtedy sa budova zbúrala) správcom mikve v Galante, myslím, že to bolo jediné mikve po vojne v širokom okolí. V roku 2001 som bol zvolený do funkcie predsedu ŽNO v Galante. Túto funkciu zastávam do dnešného dňa.

Aký je v súčasnosti židovský život v Galante?

Život v našej obci sa snažíme podľa súčasných možností dodržiavať v duchu tradícií našich predkov. Žiaľ, nakoľko počet našich členov klesá (nemáme už ani jedného muža preživšieho holokaust), pravidelné sobotné b-hoslužby už nevieme zabezpečiť, ale

snažíme sa dodržiavať b-hoslužby cez všetky sviatky. Samozrejmosťou je minjan, keď má niekto jarcajt.

Ktoré sú najvýznamnejšie aktivity obce? Aké sú plány na budúce obdobie?

Medzi aktivity našej ŽNO patrí spomienka na odľúčenie našich predkov do koncentračných táborov na našom cintoríne, kde sa okrem našich súvercov pravidelne zúčastňujú aj predstavitelia a spoluobčania nášho mesta. A tradičné spomienkové zhromaždenie na Zajin Adar.

Blíži sa sviatok Zajin Adar – ako ho oslávite v Galante?

Ako oslávim 7. Adar? Je to pre nás v Galante významný deň. Podľa starých tradícií v dvoch skupinách navštívime každú židovskú rodinu v meste, kde sme srdečne vítaní a pohostení. Následne sa okolo 12. hodiny stretieme v cintoríne, kde sa pomodlíme pri hrobe rabína Telča.

V poobedňajších hodinách sa zídeme spolu so súvercami z blízkeho i ďalekého okolia, často prídu medzi nás

aj rodáci z Galanty, ktorí žijú v zahraničí. V našej modlitebni si po b-hoslužbách spoločne posedíme pri tradičných jedlách. Najprv si dáme veľkú žemlu - u nás sa to volá lábelli - s vajcom uvareným na tvrdo a potom nasleduje tradičná a obľúbená ryba v orechovej omáčke.

Pokračovanie na strane 4.

Na pamiatku tety Helenky Raabovej

So smútkom sme prijali správu o úmrtí našej súverkyne Helene Raabovej. Kým jej to zdravotný stav dovoľoval, navštevovala naše podujatia a bola aktívnou členkou našej obce. Nechýbala v synagóge počas sviatkov, ani na podujatiach Klubu Šalom.

Pri nebeskom stole sedí o jedného Komárňana viac. Helenku sme na jej poslednej ceste odprevadili podľa našich odvekých tradícií, za účasti súvercov z celého regiónu. Smútočnú reč predniesol budapeštiansky rabín Zoltán Radnóti.

Spomienku pani Helenky si navždy zachováme!

Helenka Raabová-Laxová sa narodila 24. septembra 1918 v Iršavskom rajóne Zakarpatska, v dedinke Kirijažd. O jej osude v predvojnových rokoch vieme len toľko, že bola spolu s celou rodinou deportovaná. Na príkaz musela svojho štvorročného syna dať do rúk svojej matky, obaja boli okamžite poslaní do plynovej komory. Z vojny sa nevrátil ani jej

manžel. Helenka sa dostala do Komárna cez Česko. So svojím manželom Alexandrom Raabom žila v bezdetnom manželstve až do jeho smrti v roku 1974. Až do svojho odchodu do dôchodku pracovala v obchode s konfekciou v centre mesta. Od roku 1988 žila v partnerskom vzťahu s Lajosom Knöpflerom, s ktorým viackrát navštívila jeho syna žijúceho v Brazílii. Druhý syn jej bývalého partnera, Ervin, žije v Komárne a bol s Helenkou v kontakte až do jej smrti. Od apríla 2008 žila v Domove dôchodcov v Klížskej Nemej. Z času na čas ju tu navštevoval jej brat, žijúci v Kanade spolu so svojou rodinou. Naše podujatia spolu so svojím partnerom pravidelne navštevovala. Zástupcovia našej obce ju v domove dôchodcov tiež viackrát navštívili. Dojato sme počúvali, keď nám v deň svojich 96. narodenín zaspievala jidiš pieseň zo Zakarpatska. O jej zdravotnom stave sa často informovala aj jej priateľka, 90-ročná Terézia Vajnorsky, žijúca v Jeruzaleme.

Medzi obyvateľmi mesta a členmi náboženskej obce bola veľmi obľúbená. S Helenkou sa lúči jej švagriná z Kanady, Anna Lax, jej synovec Thomas Lax, synovia jej bývalého priateľa so svojimi rodinami, Terézia Vajnorsky s rodinou, Židovská náboženská obec v Komárne, ako aj pracovníci a obyvatelia Domova dôchodcov v Klížskej Nemej. ■

MACHAR – učme sa spoločne o židovstve

V rámci nášho online vzdelávacieho programu nájdete na našej webovej stránke každú stredu nové videá. Zúčastnenci sa môžu registrovať prostredníctvom linku: <http://kehreg.com/machar/>. Registrovaní užívatelia nájdu učebný materiál troch semestrov na nasledujúcom odkaze. Koncom februára sa objavili na sieti aj kvízové otázky tretieho semestra. ■

Balady – koncert Pressburger Klezmer Band v synagóge

Židovská náboženská obec v Komárne všetkých srdečne pozýva na koncert skupiny Pressburger Klezmer Band, ktorý sa bude konať v rámci Komárňanských dní v **nedelu 30. apríla 2017 o 15. hodine**. Vstup voľný. Všetkých srdečne očakávame! ■

Otváracia doba cintorína počas sviatku Pesach

10. apríl 2017	pondelok	Erev Pesach	do 12. hodiny
11. apríl 2017	utorok	I. deň Pesachu	zatvorené
12. apríl 2017	streda	II. deň Pesachu	zatvorené
13. apríl 2017	štvrtok	III. deň Pesachu	otvorené
14. apríl 2017	piatok	IV. deň Pesachu	do 12. hodiny
15. apríl 2017	sobota	V. deň Pesachu- Sabat	zatvorené
16. apríl 2017	nedeľa	VI. deň Pesachu	do 12. hodiny
17. apríl 2017	pondelok	VII. deň Pesachu	zatvorené
18. apríl 2017	utorok	VIII. deň Pesachu	zatvorené ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ Spravodajcu, Klub Šalom a ŽNO v Komárne podporili: Ondrej Földes (Bratislava) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

☆ Úrad vlády Slovenskej republiky finančne podporil naše periodikum i naše kultúrne podujatia.

☆ Úspešne sme sa uchádzali o finančnú podporu z Nadácie EZRA, naše tohtoročné podujatia budú teda podporené aj z tohto zdroja. Naše ďalšie projekty sú ešte v štádiu posudzovania. Za poskytnuté finančné prostriedky ďakujeme!

☆ V Bratislave sa uskutočnilo zasadnutie predsedníctva Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike, našu komunitu reprezentoval Anton Pasternák.

Sviatok Pesach

Sviatok Pesach sa začína večer 10. apríla (I. seder). V dňoch 11. a 12. apríla sú hlavné dni sviatku, od 13. do 16. apríla (od štvrtku do nedele) sú polosviatky. Posledné hlavné dni sviatku budú 17. a 18. apríla. ■

Kancelária bude zatvorená

Od 10. do 18. apríla bude kancelária zatvorená z dôvodu sviatku Pesach. Od 19. apríla bude kancelária otvorená ako obvykle. Všetkým našim čitateľom želáme kóšer Pesach! ■

Radostné chvíle v Komárne

David Adri prečítal Megilu

Purim a židovský humor

Spoločné priestory sály Zoltána Wallensteina a nášho malého múzea praskali počas oslavy Purimu doslova vo švíkoch. S radostou sme vítali našich súvercov z Komárna, Dunajskej Stredy, Bratislavy, Štúrova, Taty i zo širšieho regiónu. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi prišlo oveľa viac hostí v maskách, kostýmoch. Program uviedla **Chana Adri**, ktorá hovorila o význame sviatku, následne **David Adri** prečítal Megilu, teda Knihu Ester. Prestretý stôl ponúkal klasické lahôdky Purimu – Hamanove taštičky, kóšer víno a barches.

V druhej polovici programu zožal úspech svojou prednáškou o židovskom humore kultúrny antropológ **Richard Papp**. V zadnej časti miestnosti sa mohli deti zúčastniť na remeselníckych aktivitách pod vedením **Andrása Paszternáka**.

Slávnosť skončila tombolou, v rámci ktorej mohli naši hostia vyhrať knihy a vstupenky na sederovú večer. Ďakujeme všetkým, ktorý strávili náš veselý sviatok s nami! ■

Sederový večer

Židovská náboženská obec v Komárne aj v tomto roku zorganizuje svoj tradičný sederový večer, ktorý sa uskutoční v **pondelok 10. apríla 2017** (I. seder) o **18. hodine** v Útluku, pod vedením Mihálya Riszovanného. Cena kóšer večere 4 eurá. Prihlásiť sa môžete do 4. apríla 2017 na adrese kile@menhaz.sk alebo na telefónnom čísle 7731-224. ■

Zamyslenie redaktora

Ježko Balázs sa zobudil na to, že dom je pre neho malý... – čítame v obľúbenej rozprávke. Pri príležitosti väčších podujatí v Útluku máme v posledných rokoch podobný pocit. Niektorí sa museli utiahnuť na chodbe počas sederovej večere, iní nenašli voľné miesto v sále Zoltána Wallensteina počas slávnostnej večere pri príležitosti vysokých sviatkov.

Vedenie náboženskej obce sa preto rozhodlo prepojiť kultúrnu sálu a susednú miestnosť Mikromúzea Ármina Schnitzera, vytvoriť tak miestnosť s oveľa väčšou kapacitou. Práce pod vedením Zoltána Kollára sa začali niekoľko dní po sviatku TuBišvat a pravdepodobne budú ukončené v apríli. Sály sa budú môcť používať aj osobitne, v prípade potreby aj spoločne. Renovujú sa steny, vďaka zníženému stropu bude priestor ešte útulnejší a v záujme kvalitného osvetlenia budú inštalované nové lampy. V miestnosti vymeníme aj parkety a budú vykonané opatrenia v záujme lepšej izolácie stien.

V záverečnej fáze rekonštrukcie chodby bol začiatkom roka rozšírený aj kamerový systém Útluku.

Jar začíname teda takýmito dobrými správami a zároveň oslavujeme 250. číslo nášho Spravodajcu. 250 vydaní znamená 250 spoločne strávených mesiacov v duchu zachovania židovských tradícií regiónu.

Milí čitatelia, ďakujeme že ste stále s nami! ■

PA

